

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

52-2

Brno 2011

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 52

Volume 52

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Rutt kay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Olga Lečbychová, Marián Mazuch,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce

Adresa redakce

Adress

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 806/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2011

Náklad 450 kusů

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2011 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

byly nalezeny šperky (náušnice, korálky, gombíky, prsteny), nože, přesleny a keramické nádoby. Čtyři hroby byly výklenkové podmolového typu. V několika hrobech byly nalezeny zbytky dřevěných konstrukcí. Byl prozkoumán jeden hrob věteřovské kultury s 2 bronzovými jehlicemi a vlasovou ozdobou. Pohřebiště dále pokračuje Z směrem, ale pravděpodobně již pouze jeho středohradištní fáze, protože při výzkumu již nebyly nalezeny žádné mladohradištní hroby.

Tomáš Mořkovský

Resumé

Diváky (Břeclav dist.), „Padělky za humny”. The Middle Ages (9th and 11th century). Burial ground. Re-scue research. During rescue archaeological research in July 2010 thirteen Slavonic graves from 9th century were found. One grave of věteřovská culture with two bronze needles was found to.

DOLNÍ BOJANOVICE (OKR. HODONÍN)

Josefovská ulice. Pozdní středověk, novověk. Vesnice. Záchraný výzkum.

Na přelomu října a listopadu 2009 se při záchranném archeologickém výzkumu, vyvolaném stavbou kanalizace, podařilo na řezu v komunikaci před domem č. p. 31, zachytit 2 zahloubené objekty s pozdně středověkou keramikou. Místo nálezů leží na souřadnici 48°51'18.688"N a 17°1'46.447"E (WGS-84). V téže situaci se nacházel v superpozici třetí zahloubený objekt s nálezem datovatelnými do období raného novověku. Zde vedle zlomků keramiky z 16.–17. století obsahovala výplň mj. i malou kruhovou přezku z barevného kovu s poškozeným trnem.

Ve výkopu přípojky ležící na souřadnici 48°51'20.873"N a 17°1'49.235"E (WGS-84), před domem č. p. 4, se v hloubce 1,7 m pod současným terénem podařilo objevit vedle raně novověké keramiky i menší množství zlomků glazovaných i neglazovaných renesančních komorových kachlů.

Poslední pozitivní situace pochází z března 2010, kdy u potoka Prušánka, na souřadnici 48°51'21.884"N a 17°1'49.223"E (WGS-84), před domem č. p. 3, bylo dokumentováno v úrovni 1,7–2,4 m souvrství s pozdně středověkými a raně novověkými nálezem, mezi nimiž se nacházel také dobře dochovaný železný srp (obr. 50).

Dokumentované úrovně stratigrafie a zahloubené objekty dokládají pozůstatky osídlení v prostoru před domovní zástavbou v historickém jádru obce. Současná ko-

Obr. 50. Dolní Bojanovice. Železný srp.
Abb. 50. Dolní Bojanovice. Eiserner Sichel.

munikace směrem na Josefov byla zřejmě v raném novověku poměrně výrazně navýšena. Terén se původně svažoval směrem k potoku Prušánka.

František Kostrouch

Resumé

Dolní Bojanovice (Bez. Hodonín), Josefovská Str. Spätmittelalter, Neuzeit. Dorf. Rettungsgrabung.

DOBROTICE (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Hradisko“. Vrcholný středověk. Tvrz. Povrchový sběr.

Při rekonstrukci terénu v okolí dobrotické tvrze byla přímo v jejím středu odhalena nelegálně provedená sondáž. Skutečnost byla nahlášena na NPÚ ÚOP v Kroměříži. Sondáž byla zaměřena a na hromadách bylo sebráno několik zlomků středověké keramiky. Zároveň byl proveden povrchový sběr na poli v prostoru rozoraného příkopu, odkud bylo získáno větší množství keramiky z 14.–15. století a několik střepů datovaných rámcově do pravěkého období.

Ivan Čižmář

Resumé

Dobrotice (Bez. Kroměříž), „Hradisko“. Hoch Mittelalter. Hausberg. Oberflächensammlung.

FULNEK (OKR. NOVÝ JIČÍN)

Komenského náměstí, p. č. 89. Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

V souvislosti s rekonstrukcí barokní kašny na Komenského náměstí ve Fulneku proběhl rozsahem omezený záchranný archeologický výzkum.

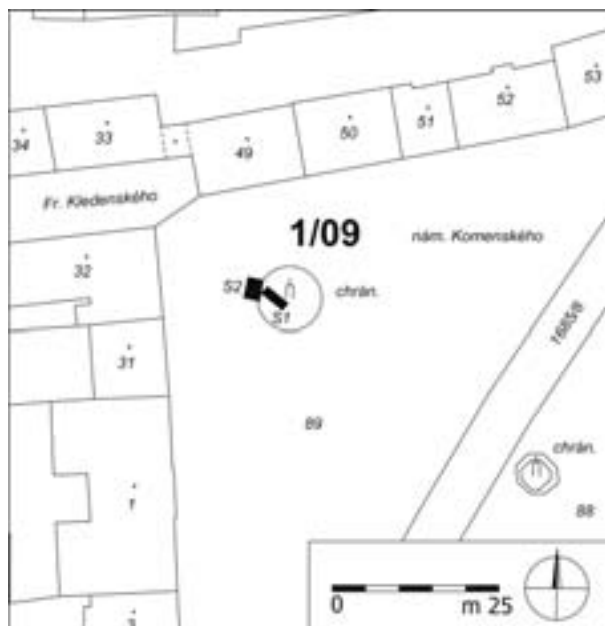
Fulnek byl lokován někdy v průběhu poslední čtvrtiny 13. století, k roku 1293 je spolehlivě doložen již jako stabilizované institucionální město (srov. Bakala 1977, 97–122; Samek 1994, 453; Kuča 1996, 859). Město bylo vysazeno na pravidelném ortogonálním půdorysu s velkým čtvercovým náměstím, jímž diagonálně procházela dálková komunikace, vstupující do města na jihozápadě Horní branou a vycházející z něj na severovýchodě Dolní branou (obr. 51).

Barokní kašna se sousoším sv. Jana Sarkandra (obr. 53) byla v SZ rohu náměstí vybudována ve 40. letech 18. století. Autorství je v literatuře obvykle připisováno olomouckému sochaři J. A. Heinzovi (Gavendová, Koubová, Levá 1996, 48–49; Samek 1994, 459).

Sondou S1 v interiéru kašny (obr. 52) byla ověřena mocnost a charakter základů této stavby. Stavební jáma pro kašnu kruhového půdorysu zasahovala svou bází do podloží šterkopísků terasy Husího potoka, statickou oporu základových konstrukčních vrstev tvořila dřevěná roštová konstrukce. Odebrané vzorky pocházející z jedlového dřeva však nebylo možné na základě dostupných standardních chronologií spolehlivě dendrochronologicky datovat (Rybníček 2001). Vlastní základová konstrukce kašny sestávala z vrstev lomových kamenů různých ve-

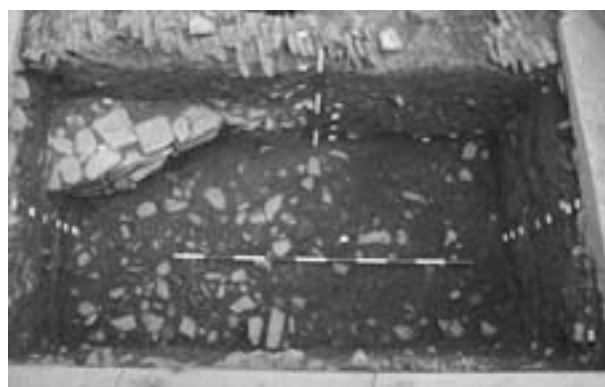
Obr. 51. Fulnek. Katastrální mapa s lokalizací výzkumu.
Abb. 51. Fulnek. Kartierung der Rettungsgrabung im Katasterplan.

Obr. 52. Fulnek. Katastrální mapa s lokalizací jednotlivých sond.
Abb. 52. Fulnek. Kartierung der Sondagen im Katasterplan.

Obr. 53. Fulnek. Celkový pohled na plochu výzkumu, v popředí sonda S2 (foto F. Kolář).
Abb. 53. Fulnek. Gesamtansicht auf die untersuchte Fläche (Foto F. Kolář).

Obr. 54. Fulnek. Sonda S2, nejstarší kamenné dláždění – 14./15.–15. století (foto F. Kolář).
Abb. 54. Fulnek. Die Sondage S2, die älteste Steinpflasterung – 14./15.–15. Jahrhundert (Foto F. Kolář).

likostních kategorií a šterku, prolitých maltou. Součástí základového tělesa byl rovněž kamenný kanál o vnitřní světlosti přibližně 0,6×0,6 m, s bočnicemi pečlivě vyskládanými z lomového kamene. Z hlediska interpretace nelze za současného stavu výzkumu rozhodnout, jednalo-li se o zařízení přivádějící vodu do kašny, či spíše soudobá kanalizační stoka. V blíže nepostihnutelem časovém intervalu od svého vzniku byl kamenný kanál zasypán lomovými kameny, prolitými maltou.

Prostřednictvím sondy S2, vedené zevně k tělesu kašny (obr. 53), byl získán první dílčí přehled o stratigrafii fulneckého náměstí. Svrchní část geologického podloží je v těchto místech tvořena šterkopísky potoční terasy, na něž nasedají fluvialní písčitohlinité sedimenty. Povrch podloží byl snad někdy v průběhu 14./15.–15. století zpevněn kamenným posypem, tvořeným úlomky lomového kamene různých velikostních kategorií a říčními valouny (obr. 54). Povrch tohoto nejstaršího doloženého dláždění byl nejspíše průběžně čištěn, konečnou rezignací na pravidelnou údržbu dokládá vrstva provozních nečistot, obsahující nepočtený keramický materiál, rámcově datovatelný do 15.–16. století. Následuje souvrství raně novověkých terénních dorovnávek, do jejichž povrchu byl veden výkop pro bazén kašny, patrně z poloviny 18. století. V souvislosti s instalací kašny byl okolní terén nivelizován vrstvou hlinitojílovitého písku, jež tvořila podklad kamenného dláždění, dochovaného pouze fragmentárně v části sondy. V průběhu 19.–19./20. století došlo k dalšímu navýšení terénu v okolí kašny, patrně v souvislosti se zmenšením půdorysu bazénu, a položení nového kamenného dláždění, jež fungovalo až do razantní poválečné obnovy města.

Rozsahem nevelký záchranný archeologický výzkum přinesl první vhled do stratigrafie fulneckého náměstí a přispěl k poznání konstrukčních souvislostí významného vodohospodářského prvku, jaký představuje hlavní městská kašna.

František Kolář, Jakub Langr

Literatura

AM Brno, *Hofferiana*.

Bakala, J. 1977: Zrod městského zřízení na středověkém Opavsku. *Časopis Slezského zemského muzea, série B*, 26, 97–122.

Gavendová, M., Koubová, M., Levá, P. 1996: *Kulturní památky okresu Nový Jičín*. Ostrava.

Kuča, K. 1996: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, I. díl A–G*. Praha.

Rybniček, M. 2011: *Fulnek – náměstí Komenského, akce 68/10*. Rkp. závěrečné zprávy Dendrochronologické laboratoře Ústavu nauky o dřevě Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity. Uloženo: Archiv NPÚ, ú. o. p. v Ostravě.

Samek, B. 1994: *Umělecké památky Moravy a Slezska I*. Praha.

Resumé

Fulnek (Bez. Nový Jičín), Komenského Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung. překlad

HODONÍN (OKR. HODONÍN)

Komenského ulice. Pozdní středověk, novověk.

Město. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum formou odborného dohledu, realizovaný během února a března 2009, byl vyvolán stavbou kanalizace v ul. Komenského v centru Hodonína. V místech křížení ulice Komenského s ulicí Dobrovolského bylo možné dokumentovat profil, který dokládal vývoj ulice od počátků města až do současnosti. V hloubce 1,6 m pod současnou vozovkou se nacházelo písčité podloží, ve kterém se dochovala prohlubeň 50 cm. Zatím jen hypoteticky můžeme uvažovat o jakési středověké strouze. Pak následovala vrstva s větším množstvím nálezu, časově spadající do pozdního středověku. V hloubce 1,4 m následoval komunikační horizont, v podobě zpevnění povrchu hručkami metalurgické či kovářské strusky a kusů mazanice. Nejde o klasickou dlažbu, doloženou zde až počátkem 20. století, ale patrně o lokální úpravu cesty. Z této 10 cm vrstvy pochází i poměrně mohutná silně zkorodovaná koňská podkova. Datovat tento horizont i následující písčitou vrstvou lze někam na sklonek 15. století. Další vrstva z první poloviny 16. století měla opět komunikační charakter.

Další pozitivní situace ležely v Z polovině Komenského ulice. Pod asfaltovou silnicí a novodobou kamennou dlažbou se nacházela mohutná vrstva původní ornice. Pod ornici leželo žluté písčité podloží, do kterého byly zahloubeny jednotlivé objekty (obr. 55). Jednalo se o menší jámy, jamky a úzké příkopy. Jámy byly většinou raně novověkého stáří, nejasné funkce. Pozornost si však zaslouží vrstva zelenožlutošedého jílu (s. j. 12). Přes 1 m dlouhá a 15 cm mocná vrstvička obsahovala velké množství keramických nálezů, následně splených do větších torz hrnců, mís a masivních zásobnic. Datovat nálezy můžeme někam do pozdního středověku. Na základě sídlištních objektů a kulturních vrstev lze předpokládat v Z části Komenského ulice usedlost zaniklou někdy koncem středověku nebo na počátku novověku. Dnešní Komenského ulice vznikla až počátkem 90. let 19. století (Franz Josef Gasse). Předtím se v těchto místech rozkládalo panské pole, popsané a znázorněné na mapě stabilního katastru z počátku 19. století.

Masarykovo náměstí. Středověk, novověk. Město, hřbitov. Záchraný výzkum.

V souvislosti s celkovou rekonstrukcí Masarykova náměstí, včetně zřízení nových inženýrských sítí a zejména se stavbou kašny a strojovny, probíhal od konce září 2007 do ledna 2008 rozsáhlý záchranný archeologický výzkum, jímž byla dotčena J část náměstí, tj. prostor mezi kostelem sv. Vavřince a radnicí (obr. 57). Střed dokumentovaného prostoru leží na souřadnici 48°50'55.239"N a 17°7'42.395"E (WGS-84).

Nejstarší zjištěné stopy osídlení ve zkoumaném prostoru lze na základě keramických nálezů zařadit do doby bronzové (srov. kap. Doba bronzová). Následující aktivity již souvisely s raně středověkým osídlením, s počátky lokovaného města a s jeho středověkým a novověkým vývojem. Nejstarším středověkým horizontem zjištěným výzkumem plochy pro strojovnu kašny bylo mladohradištní pohřebiště z 11.–poč. 13. století, na kterém byly nalezeny kostrové pohřby více jak dvaceti jedinců s orientací při-